O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKOLOGIYA VA IQLIM O‘ZGARISHI MILLIY QO‘MITASI
MARKAZIY OSIYO ATROF-MUHIT VA IQLIM O‘ZGARISHINI O‘RGANISH UNIVERSITETI
GIDROMETEOROLOGIYA ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot instituti direktori
D.M.Turg‘unov
«05» avgust 2026 y.

11.00.04 – “METEOROLOGIYA. IQLIMSHUNOSLIK. AGROMETEOROLOGIYA” IXTISOSLIGI BO‘YICHA TAYANCH DOKTORANTURAGA KIRISH UCHUN ILMIY TADQIQOT ISHI TAQDIMOTINI O‘TKAZISH VA BAHOLASH TARTIBI

Toshkent – 2026

Tuzuvchilar: Xolmatjanov B.M. geografiya fanlari doktori (DSc), professor, Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot instituti Iqlimshunoslik va iqlim o‘zgarishi bo‘limi mudiri

Raximov E.Yu. texnika fanlari doktori, k.i.x., Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot instituti Iqlimni modellashtirish laboratoriyasi mudiri

Taqrizchilar: Qadirov B.Sh. geografiya fanlari nomzodi, k.i.x. Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot instituti katta ilmiy xodimi

Egamberdiyev X.T. geografiya fanlari doktori, professor, Quruqlik gidrologiyasi va meteorologiya kafedrasi professori

Mazkur ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini o‘tkazish va baholash tartibi Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot instituti Ilmiy Kengashining 2026 yil “25” avgustdagi majlisida muhokama qilinib, ma’qullangan (9-sonli bayonnoma)

I. UMUMIY QOIDALAR

1. Mazkur tartib Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot institutida 11.00.04 – "Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya" ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga kirish uchun talabgorlar tomonidan taqdim etiladigan ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini tayyorlash, taqdim etish, muhokama qilish va baholashga qo'yiladigan talablarni belgilaydi.

2. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti talabgorning tegishli ixtisoslik bo'yicha ilmiy-tadqiqot faoliyatiga tayyorgarlik darajasini, mustaqil ilmiy fikrlash qobiliyatini, ilmiy muammoni aniqlash va shakllantirish, tadqiqot maqsadi va vazifalarini belgilash, tegishli ilmiy metodlarni tanlash hamda kutilayotgan ilmiy natijalarni asoslash kompetensiyasini aniqlashga qaratiladi.

3. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti 11.00.04 – "Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya" ixtisosligining mazmuni, ilmiy yo'nalishlari va predmet sohasiga muvofiq bo'lishi shart.

4. Talabgor tomonidan taqdim etiladigan materiallar mustaqil ravishda tayyorlangan, ilmiy jihatdan asoslangan, ishonchli ma'lumotlarga asoslangan hamda akademik halollik tamoyillariga muvofiq bo'lishi shart.

5. Taqdimotda foydalanilgan ilmiy adabiyotlar, ma'lumotlar bazalari, statistik ma'lumotlar, xaritalar, grafiklar, diagrammalar, sun'iy yo'ldosh tasvirlari va boshqa ilmiy-axborot materiallarining manbalari belgilangan tartibda ko'rsatiladi.

6. Mazkur tartibda nazarda tutilmagan masalalar amaldagi qonunchilik va oliy ta'limdan keyingi ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar talablaridan kelib chiqib hal etiladi.

II. ILMIY TADQIQOT ISHI TAQDIMOTINING MAQSADI VA VAZIFALARI

2.1. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimotining asosiy maqsadi talabgorning kelgusida 11.00.04 – "Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya" ixtisosligi bo'yicha mustaqil ilmiy tadqiqot olib borish uchun zarur bo'lgan ilmiy-metodik tayyorgarligi va tadqiqotchilik salohiyatini aniqlashdan iborat.

2.2. Taqdimot orqali quyidagi kompetensiyalar baholanadi:

- ilmiy muammoni aniqlash va shakllantirish;
- tadqiqot mavzusining dolzarbligini ilmiy jihatdan asoslash;
- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;
- tadqiqot maqsadi va vazifalarini belgilash;
- tadqiqot obyekti va predmetini aniqlash;
- tegishli ilmiy metodologiya va tadqiqot usullarini tanlash;

- ma'lumotlar manbalarini aniqlash va ularning ilmiy qiymatini baholash;
- ilmiy yangilikni shakllantirish;
- kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalarni aniqlash;
- ilmiy xulosalar chiqarish;
- ilmiy fikrni og'zaki va vizual shaklda bayon etish;
- komissiya a'zolarining savollariga ilmiy asoslangan javob berish.

III. ILMIY TADQIQOT ISHI TAQDIMOTIGA QO'YILADIGAN MAZMUNIY TALABLAR

Talabgorning ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti quyidagi majburiy tarkibiy qismlardan iborat bo'lishi shart:

3.1. Tadqiqot mavzusi.

Tadqiqot mavzusi aniq shakllantirilishi, tadqiqot yo'nalishini aks ettirishi va 11.00.04 – "Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya" ixtisosligi mazmuniga bevosita muvofiq bo'lishi shart.

3.2. Tadqiqot mavzusining dolzarbligi

zamonaviy ilmiy muammolar bilan bog'liqligi;

ilmiy va amaliy ahamiyati;

tadqiqot o'tkazish zarurati;

mavjud muammoni hal etishdagi ahamiyati ilmiy dalillar asosida ochib berilishi lozim.

3.3. Muammoning o'rganilganlik darajasi

Tanlangan mavzu bo'yicha mahalliy va xorijiy ilmiy tadqiqotlar tahlil qilinishi, mavjud ilmiy qarashlar va yondashuvlar umumlashtirilishi hamda yetarli darajada o'rganilmagan masalalar aniqlanishi shart.

3.4. Ilmiy muammo va tadqiqot "bo'shlig'i"

Mavjud ilmiy tadqiqotlarda hal etilmagan yoki yetarlicha o'rganilmagan muammo aniq ifodalanishi hamda mazkur tadqiqotning mavjud ilmiy ishlardan farqi asoslanishi shart.

3.5. Tadqiqot maqsadi

Tadqiqotning yakuniy ilmiy maqsadi bitta aniq va mantiqan asoslangan jumla bilan ifodalanadi.

3.6. Tadqiqot vazifalari

Tadqiqot maqsadiga erishishni ta'minlovchi o'zaro mantiqiy bog'langan ilmiy vazifalar belgilanadi.

3.7. Tadqiqot obyekti va predmeti

Tadqiqot obyekti va predmeti o'zaro farqlangan holda, ilmiy jihatdan aniq belgilanadi.

3.8. Tadqiqot hududi

Tadqiqot hududining geografik joylashuvi, tabiiy-geografik sharoiti, meteorologik rejimi va iqlim xususiyatlari va tadqiqot uchun ahamiyatli boshqa jihatlari yoritiladi.

Tadqiqot hududining kartografik materiali majburiy tartibda taqdim etiladi.

3.9. Tadqiqot metodologiyasi va usullari

Tadqiqotda foydalanilishi nazarda tutilayotgan metodologik yondashuvlar va ilmiy tadqiqot usullari ko‘rsatiladi hamda ularni tanlashning ilmiy asoslari bayon etiladi.

11.00. 04 – “Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya” ixtisosligi doirasida quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

- kuzatuv ma’lumotlarini yig‘ish, qayta ishlash va tahlil qilish;
- qiyosiy tahlil;
- matematik-statistik tahlil;
- trend va korrelyatsion tahlil;
- regressiyon tahlili;
- fizik modellashtirish;
- matematik modellashtirish;
- geoinformatsion tizimlar (GIS);
- masofadan zondlash texnologiyalari;
- raqamli relyef modellari;
- mashinali o‘rganish va sun’iy intellekt usullari;
- boshqa zamonaviy ilmiy-tadqiqot usullari.

3.10. Tadqiqotning axborot va ma’lumotlar bazasi

Tadqiqotda foydalaniladigan ma’lumotlarning:

- manbasi;
- turi;
- kuzatuv davri;
- hududiy qamrovi;
- fazoviy va vaqt rezolyutsiyasi;
- ishonchliligi ko‘rsatilishi shart.

3.11. Ilmiy yangilik

Tadqiqot natijasida olinishi kutilayotgan ilmiy yangiliklar aniq, tekshiriladigan va ilmiy jihatdan asoslangan shaklda ifodalanishi shart.

3.12. Kutilayotgan ilmiy natijalar

Tadqiqot yakunida olinishi kutilayotgan asosiy ilmiy natijalar ko‘rsatiladi.

3.13. Tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyati

Kutilayotgan natijalarning ilmiy qiymati hamda ularni suv resurslarini baholash va boshqarish, gidrologik monitoring, suv obyektlarini o‘rganish, suv sifati monitoringi, ekologik baholash va boshqa tegishli yo‘nalishlarda qo‘llash imkoniyatlari asoslanadi.

3.14. Tadqiqotning amalga oshirish bosqichlari

Ilmiy tadqiqotning asosiy bosqichlari, ularning ketma-ketligi va bajarilish muddatlari ko‘rsatiladi.

3.15. Foydalanilgan ilmiy manbalar

Taqdimot yakunida mavzuga bevosita aloqador asosiy ilmiy adabiyotlar va ma’lumotlar manbalari ro‘yxati keltiriladi.

IV. TAQDIMOTNING TEXNIK TALABLARI

4.1. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti elektron shaklda PPTX formatida taqdim etiladi.

4.2. Taqdimot 10–15 ta slayddan iborat bo‘lishi shart.

4.3. Taqdimotning og‘zaki bayoni uchun 15 daqiqagacha, komissiya savollariga javob berish uchun 5-7 daqiqagacha vaqt ajratiladi.

4.4. Taqdimot slaydlari 16:9 formatida tayyorlanadi.

4.5. Slaydlarda foydalaniladigan matn o‘qish uchun qulay bo‘lishi va asosiy matn shriftining o‘lchami 24 pt.dan kichik bo‘lmasligi lozim.

4.6. Sarlavhalar aniq, qisqa va mazmunni ifodalovchi shaklda beriladi.

4.7. Taqdimotda grafik, diagramma, jadval, xarita, sxema va boshqa ilmiy-vizual materiallardan foydalanilishi shart.

4.8. Har bir xarita, jadval, grafik, rasm va boshqa tashqi materialning manbasi ko‘rsatiladi.

4.9. Taqdimotda ortiqcha matn, mavzuga aloqador bo‘lmagan ma’lumotlar va ilmiy mazmunga ega bo‘lmagan vizual materiallardan foydalanishga yo‘l qo‘yilmaydi.

4.10. Taqdimot materiallarida imlo, grammatik, texnik va ilmiy-terminologik xatolarga yo‘l qo‘yilmasligi shart.

4.11. Taqdimotning barcha mazmuni talabgorning tanlangan ilmiy tadqiqot yo‘nalishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lishi shart.

V. ILMIY TADQIQOT ISHI TAQDIMOTINI O‘TKAZISH TARTIBI

5.1. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti Institut rahbarining tegishli buyrug‘i bilan tasdiqlangan komissiya tomonidan qabul qilinadi.

5.2. Taqdimot belgilangan sana, vaqt va joyda o‘tkaziladi.

5.3. Talabgor o‘zining ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini komissiya oldida mustaqil ravishda taqdim etadi.

5.4. Taqdimot jarayonida talabgorning ilmiy muammoni tushunishi, tadqiqot metodologiyasini asoslay olishi, kutilayotgan ilmiy natijalarni shakllantirishi va o‘z ilmiy qarashlarini himoya qila olishi baholanadi.

5.5. Taqdimot yakunlangandan so‘ng komissiya a’zolari tomonidan talabgorga savollar beriladi.

5.6. Savollar mazmunan:

11.00.04 ixtisosligi;

tadqiqot mavzusi;

meteorologiya;

iqlimshunoslik;

agrometeorologiya;

tadqiqot metodologiyasi;

ma’lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish;

kutilayotgan ilmiy natijalar bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

5.7. Talabgor savollarga mustaqil va ilmiy asoslangan javob berishi shart.

VI. BAHOLASH MEZONLARI

Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti **100 ballik tizim** asosida baholanadi.

T/R	BAHOLASH MEZONI	MAKSIMAL BALL
1	Tadqiqot mavzusining 11.00.04 ixtisosligiga muvofiqligi	5
2	Mavzuning dolzarbligi va ilmiy muammoning asoslanganligi	5
3	Mavzuning o‘rganilganlik darajasi va ilmiy bo‘shliqning aniqlanganligi	10
4	Tadqiqot maqsadi va vazifalarining aniqligi va mantiqiyligi	10
5	Tadqiqot obyekti, predmeti va hududining asoslanganligi	10
6	Tadqiqot metodologiyasi va ilmiy usullarining asoslanganligi	10
7	Ma’lumotlar bazasi va axborot manbalarining asoslanganligi	10
8	Tadqiqotning ilmiy yangiligi	10
9	Kutilayotgan ilmiy natijalar va amaliy ahamiyati	10
10	Taqdimotning ilmiy-mantiqiy tuzilishi va texnik talablarga muvofiqligi	10
11	Savollarga javob berish va mustaqil ilmiy fikrlash qobiliyati	10
Jami		**100**

VII. BAHOLASH NATIJALARINI ANIQLASH

Talabgorning yakuniy natijasi komissiya a'zolari tomonidan belgilangan mezonlar asosida qo'yilgan ballarni umumlashtirish orqali aniqlanadi.

Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

86–100 ball — yuqori daraja.

Talabgor ilmiy muammoni aniq shakllantirgan, mavzuning dolzarbligini asoslagan, zamonaviy tadqiqot metodologiyasini tanlagan, kutilayotgan ilmiy yangilik va natijalarni asoslay olgan hamda komissiya savollariga mustaqil va ilmiy asoslangan javob bergan.

71–85 ball — yaxshi daraja.

Tadqiqotning asosiy tarkibiy qismlari to'g'ri shakllantirilgan, metodologik yondashuvlar asoslangan, biroq ayrim ilmiy jihatlarda yetarli darajada chuqurlik mavjud emas.

56–70 ball — qoniqarli daraja.

Tadqiqot mavzusi umumiy jihatdan yoritilgan, biroq ilmiy muammo, metodologiya, ilmiy yangilik yoki kutilayotgan natijalarni asoslashda muayyan kamchiliklar mavjud.

0–55 ball — qoniqarsiz daraja.

Tadqiqot mavzusi 11.00. 04 – "Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya" ixtisosligiga muvofiq emas yoki ilmiy jihatdan yetarli darajada asoslanmagan, tadqiqot metodologiyasi shakllantirilmagan yoxud talabgor komissiya savollariga yetarli darajada javob bera olmagan.

VIII. AKADEMIK HALOLLIK TALABLARI

8.1. Talabgor ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini tayyorlashda akademik halollik va ilmiy etika talablariga qat'iy rioya qilishi shart.

8.2. Boshqa mualliflarga tegishli ilmiy g'oyalar, matnlar, ma'lumotlar, grafiklar, jadvallar, xaritalar va boshqa materiallardan foydalanilganda tegishli manbaga havola berilishi shart.

8.3. Plagiat, ma'lumotlarni soxtalashtirish, ilmiy natijalarni o'zlashtirish yoki boshqa shaxs tomonidan tayyorlangan ishni o'z nomidan taqdim etish holatlari aniqlangan taqdirda, talabgorning taqdimoti komissiya qaroriga asosan qoniqarsiz deb topilishi mumkin.

IX. YAKUNIY QOIDALAR

9.1. Mazkur Tartib talabgorlar uchun ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini tayyorlash va taqdim etish bo‘yicha asosiy me’yoriy talablarni belgilaydi.

9.2. Taqdimot mazmunini baholashda talabgorning tayyor dissertatsiya natijalariga ega bo‘lishi talab etilmaydi. Bunda uning **mustaqil ilmiy tadqiqot olib borish salohiyati, ilmiy muammoni shakllantirish qobiliyati, ilmiy metodologiyani tanlash va asoslash darajasi hamda kutilayotgan natijalarni ilmiy jihatdan ifodalash qobiliyati** asosiy mezon sifatida belgilanadi.

9.3. Mazkur Tartibga o‘zgartirish va qo‘shimchalar Institutning tegishli tarkibiy bo‘linmalari takliflari asosida Institut rahbari tomonidan belgilangan tartibda kiritiladi.

9.4. Mazkur Tartib tasdiqlangan kundan e’tiboran kuchga kiradi va 11.00. 04 – “Meteorologiya. Iqlimshunoslik. Agrometeorologiya” ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktoranturaga qabul jarayonida qo‘llaniladi.

9.5. Ilmiy tadqiqot ishi taqdimoti uchun namuna ilovada berilgan.